ԲԻՒՐԱԿՆ

ԼՈՒՍԱՓԻՐ

ԳԻՏԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

Ե· ՏԱՐԻ Թիւ 114 17|29 ՄԱՐՏ 1887

1. Բիւրակն առ այժմ ամիսը երկու անգամ կը հրատարակուի ։ — 2. Տարեկան գինն է ամեն տեղւոյ համար 2¼ արծաթ մէնիս, թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ ըլլալով ։ — 3. Չեմէ կը ծախուի հատը 2 դահեկան։ — 4. Բաժանորդ գրուիլ ուզողներ դիմելու են կամ իրենց հասցէն ղրկելու են առ խմբագիրն ի Թրատուն Փարիզու Յակոբեան խաչ թիւ 13,14։—5. Բիւրակնի վերաբերեալ ամենայն գրութիւնք եւ բաժանորդական վճարումնք պէտք է ուղղել առ խմբագիրն։ — 6. Անվճար նամակ կամ ո եւ է գրութիւնք չընդունուիր։— 7. Տասն օրինակի համար բաժանորդ գտնողին մէկ օրինակ ձրի կը տրուի։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նուէր. — Դաղտնիք զօրութեան. — Պոմպէի. — Մեծն Աղեքսանդր. — Դազարոս քարը. — Նըկարագիրը կրօնից. — Ազգային — Քաղաքական։

ՆՈՒԷՐ

Այնթապ Գոլէճի դասատուներէն Մեծ. Դազարոս Էֆ. Տիրատուրեան դարձեալ կը նուիրէ մէկ տարեկան Բիւրակն՝ Աբրահկիրու Ս. Գը գլուխի Ս. Ւետ. Եկեղեցւոյն Աբժ. Հովիւ Պատ. Մելքոն Միհասեանի, սկսեալ ի Յունվար 1. ներկայ տարւոյ։

ԳԱՂՏՆԻՔ ԶՕՐՈՒԹԵԱՆ

Անդղիացի նշանաւոր մտաւորական մը դեղերկիս կըսէ թէ Աստուծմէ փախչելու միակ ճանապարհն է փախչիլ առ ինքն։ Հին աշխարհի մէջ ամեն պղտոտած կը տանէին ի Հռոմ, նայնպէս նաեւ մէն մի հետաքրքրութեան պղտոտայ, մէն մի գիտութեան չաւիղ, մէն մի փորձառական ընթացք կը տանի վերջապէս դէպ ի Աստուած։ Հասուն ոյժ մէջ, և յետ խորհրդնելի ուսումնասիրութեան եւ դիտողութեան, գիտնականը կը կորուսանէ դիւր դատողութիւն, դիւր որոշում առ ի մերձենալ փորձառութեան յետին սահմանայ և առ ի լուծել կենայ վերջին խնդիրներն. եւ յետս կը գտնայ անդրէն մանկութեան պարզամտութեան և վստահութեան. նմանապէս մարդկային սեռն, երբ իւր չքնաղ առարկայից դիտութեանն սիրանայ, և անոնք այն դիտական դարէն ընդ որ կը չուէ այժմ, պիտի գտնայ վերստին այն հնագոյն դարուց վիճակին որ ամեն բնական զօրութեանց ճիշդ եռեւն կը գտնէր Աստուած, և մարքն չէր անգուներ գայն բառնալ իւր անմիջական գիտակցութենէն՝ գիտական բառերու միջոցաւ։ Այն խորհուրդ, թէ Հրէին և թէ Յոյնին մտաց մէջ նմանապէս ներկայ, թէ «Անով կապրինք, ու կը

չարժիմք և կամք, » հոդևկան բնութեան մէկ անորոշ հայեցողութիւնն չէր, այլ ճշմարտութեան մը խոր փիլիսոփայական մէկ հաստատութիւնն, և այդ ճշմարտութիւն այնքան էական էր մարդոյս բարոյական կենաց համար որքան էական էր ծանրութեան օրէնքն այն ամէնէրուց համար որ կը ղարգանայ այդ կեանք։

Մարդիկ իրենց կարծածէն շատ նուազ սահմանչ են. իրենց շքեղագոյն մեծադործութիւնք յաւիտենական ճշմարտութեան մը մի մասնաւոր կողմն դիւտերն և նկատումներն են միայն։ Ուրեմն ղօրութեան դաղտնիքն Աստուծոյ հետ մերձենալն է որ զմեզ դործակից կընէ ընդ Նմա։ Երբ Ռափայէլ երեւակայեց մայրութեան քաղցր հիանալի տեսիլն՝ նոր դաղափար մը չստեղծեց, միայն թէ լինքն եղաւ որ աշխարհի ամենադեղական հայեցուածքն տեսանելի ըրաւ։ Դոյն աննչանք ղոյ կը կրեր առանց բացատրութեան՝ յայնմ ժամէ երբ Աստուած մարդոյն տեսաւ պիտի իսկ նմանութիւն։ Շեքսպիր նոր կիրք մը չհնարեց Օթելլոյի մէջ, կենաց նոր ձեւ մը չստեղծեց Համլետի մէջ, այլ միայն ի դէպ տեսաւ բնաւորութեան և ճակատագրի սահմաններու մէջ իւր մի խորագոյն դիտաը։ Բէթհովէն մեծութեան ճշմարիտ դիրք մը տեսաւ յանդգոյն երբ յայտարարեց թէ որպէս Աստուած հինգ հազար տարի առաջուան էր որ մարդ դանեը. դոյն վսեմ օրէնքներ որք կը կանոնաւորեն երկնից չարժումներն, նմանապէս լինք կարող էր ազատել նոյնքան դարերը որ մարդիկ ընդունին զիւր բացատրութիւն նոյն օրինաց։ Լսախարն նոր ղօրութիւն մը չտեղծեց բնութեան մէջ, այլ միայն տակաւ լինչ տեղեաց մարդոյս ախտաւորութիւնն այդ ղօրութենոյ վրայ որ և տկղբանէ անտի մարդոյս հետ էին։ Պիղմալիոն նման հանդգոյն դործոյ մեծ վարիչներ, Ծը Լէոնէլոն նման ձեռներէցութեան մեծ կազմակերպիչներ, Մեսիէլի և Ռաֆայելլո նման մեծ վճռաւորականք յաջողութեան և բաղդի ընդարձակ հիմունքը դրած են ոչ թէ տեսնելով դործողութեան նոր տարրներ, այլ լաւ ընդունելով դոյն պայմաններ որոցմով միայն յաջողութիւն հնարաւոր է։ Աշխարհիս նիւթական յառաջադիմութիւն, նորա ապրիլմանց անհուն ընդարձակութիւն, որ հարիւրապատիկ բազմապատկած է աշխարհի կենաց կարելիութիւններն, նիւթական կենաց պայմաններուն և օրինաց չարտնական ուսումնասիրութեան հետեւանքն են։

Արդ, շատ խորին և ճշմարիտ խնամոխ մը տեսանելի աշխարհն անտեսանելոյն մէկ բացատրութիւնն և նշանակին է, աշխարհի ղօրութիւններն, որչափ ալ որ յարատեւ և անդիմադրելի կը թուին մեզ, նուազ տոյդ և ղօրաւոր են քան դոյն ղօրութիւններն որոցմով կը ձեւակերպեմք մեր հոդևկան կեանքերն, և որք տասնհանարաւոր տատուածային կարգադրութեան և նպատակի վրայ ղօրաւոր դաղափար մը կընծայեն մարդկային ընկերութեան։ Մարդս հոդեւորապէս մեծ կը լինի երբոր այնքան վտահի Աստուծոյ անտեսանելի տիեղերաց վրայ որքան կը վտահին առնն մարդիկ տեսանելի աշխարհի օրի

նայ վրայ։ Երբ հողագործը կը պատրաստէ դիւր հող և կը սերմանէ դիւր սերմ՝ կը համակերպի հողագործութեան օրինայ. և բնութիւնը իր ուզը կու տայ անուայն և կը լցունէ նորա ամբարները. երբ մարդ ներդաշնակութեան մէջ կը դնէ իւր կեանքը արդարութեան հետ, իր ետեւն են անտեսանելի աշխարհին ղօրութիւնները որք անդիմադրելի վահանդ մը կազմած են։ Սակրատես եռանդուամբ ուսումնասիրեց իւր ուզը ճշմարտագոյն կենայ պայմաններն և անոնց համակերպելով ինքզինքն հնութեան մեծագոյն անձնական ղօրութիւնն ըրաւ։ Պողոս իւր բնաւորութիւնն ներդաշնակաւորեց Աստուծոյ նպատակին հետ և այնպիսեաւ դրաւ նոր և միայոն կարգաւորութեան մը հիմունքը այն արեւմտեան աշխարհին ներքեւ, որ ընդհանրական անիշխանութեան մէջ երազապես ընկնելու վրայ էր։ Լուսեր արտասանեց խըղճմտաքին իրեն մատուցած խօսքը և դյաւիտեան քայքայեց դկրօնային բռնապետութիւն։

«Տէրոջմով ղօրացէք» կըսէ ներշընչեալ բանն. և փիլիսոփայութիւնն չունի այլ կամ խորագոյն պատգամ մը մեզ հաղորդելու։ Մարդիկ փորձեցին ուրիշ կերպեր ամեն տեսակ պարագայից ներքեւ, և ամեն տեսակ ձիրքերով, բայց ղօրութեան ուրիշ աղբիւրներ 'ի վեր հանել կարող չեղան։ Ճիրաւի 'ի սկզբան շատ դժուարութեանց կը հանդիպիմք կենայ մէջ բայց ժամանակ մը մաքառելէ յետոյ, վերջապես կատանամք սա դիտակցութիւնը թէ կենայ օրինայ համաձայն գործելով է միայ՝ որ կարող ենք դանել ղօրութիւն և յառաջադիմութիւն, յոյս և խաղաղութիւն։ Կէօթէ, Գերմանի բանաստեղծն, զայս ճշմարտութիւն լիուլի ըմբռնելով էր որ, նախ կը մտցունէ ղՖաուստ դառն մտքառւման մը մէջ, երբ նա կուզէ, իւր հոգւոյն իսկ կորստեամբ, արհամարհել մարդկային կեանքը չընդապատող սահմաններն ու պայմանները, եւ յետոյ վերջապէս կընէ զայն մարդկութեան ծառայն, և ընտրել կուտայ նմա զայն գործ, որ է վրկել զաւերեալն, և բողբոջեցնել զայն ներդաշնակ և զարդայուն կենայ դեղովն։

ՊՈՄՊԷԻ

(Շարունակութիւն եւ վերջ տես թիւ 113)

Դէպ յայդ դուռն տանող փողոցին մէջ տխրազդեցիկ եղելութիւններ յերեւան բերուած են։ Գտնուած են երկու կմախքներ, զիրար ընդգրկած, որոց ատամանց կատարելութիւնն ցոյց կու տայ կենաց ծաղիկ հասակ։ Գտնուած է նաեւ մայր մը, ձեռք ձեռքի բռնած իւր երեք զաւակներովն, որք 'ի զուր ջանացեր էին փախչիլ մահուանէ. Ներեւս մայրն առանձին կարէր ազատիլ, բայց նա չէր կրցած Թողուլ զիւր որդիներն։ Տխուր խորհրդածութեանց շատ նիւթ կը մատակարարուի՝ երբ յիշեմք Թէ արդէն վեց հարիւրէ աւելի կմախքներ հանուած են. շատերն այնպիսի պրից և պարագայից մէջ որք շատ տխրազդեցիկ դէպքեր կը բերեն մեր աչաց առջեւ։ Դիմումդի ընտանիքէն տասնեւեօթն անձինք հեղձամղձուկ եղան գինւոյ շտեմարանի մը մէջ. ուր ամբարեալ էին գինւոյ կուժեր, յորոց ոմանք կը կրէին այգեկութի Թուականն։ Փախստականք, իւրեանց տա-

բեկումեան մէջ, ամենքն խռնեալ էին մէկ անկեան մէջ:

Հետաքրքրաշարժ փոքր պարագայ մը կապակցեալ է այս տուներէն մէկուն հետ: Գտնուած է այգաւնոյ մը կմախքը պարտիզի մը վրայ նայող պատուհանի խորշի մը մէջ: Այս այգաւնի եւս, նման պահնորդ զինուորին, մինչեւ վերջը իր տեղը մնալով՝ բոլոր այն փոթորկի միջոցին նստեր էր իր բոյնին վրայ, և ահա այժմ անոր ներքեւէն կառնուէին այն հաւկիթներ զորս Յողուլ չէր կամած:

Փրոգիւզոս անուն մկուն տանը մէջ գտնուեցան զոհարներ. բայց առակ չը գտնուեցաւ: Այդ զոհարեղէններով զարդարուողն փախեր էր: Թերեւս հետի չէր գացած նա. քանզի մօտերն գտնուող փողոցի մը մէջ հոգին ներքեւէն կին մը հանուեցաւ, որ ինկեր էր ձեռաց մէջ սեղմեալ ունենալով ոսկւոյ պարկ մը: Այս կնոջ գիւտին հետ էր, որ յերեւան եկաւ կատարուած գիւտերուն ամենէն հետաքրքրականներէն մին: Շատ անգամ դիտուած էր որ երբ կմախքի մը վրայ դիզուած հողէն փշրելով կը վերցնէին կարծրացեալ աճիւնը, զանգուածը տակաւին կը կրէր իր մէջ՝ զոհ եղող անձին մարմնոյն և անդամներուն կաղապարը: Կը յիշուի Թէ բորբոքման ատեն, աճիւնք Յաիեցան ամեն բանի վրայ ձեան տարափներու պէս, որոց յաջորդեցին ծծմբայրին տարափք և ցեխի հեղեղներ: Ուրեմն այն անձինք որք փողոցին կամ ուրիշ բաց տեղւոյ մը մէջ բռնուեցան և ինկան, կատարելապէս պատատուեցան անոնցմով: Մոքա ծածկուեցան աճիւնի և ծծմբայրին անձրեւի խառնուրդէ զգեստով մը. որ ճշդիւ այդ վերջին վայրկենին մէջ իրենց ունեցած դրից և զարհուրանաց կաղապարը հանած էր: Շղթացումը կարծրացուցած և քարացուցած է զայս զանգուած, և պահած է զայն ճշդիւ իւր նախնական ձեւին մէջ: Կապարին մէջ գտնուած մօտ մարմինն ժամանակէ մը յետոյ փշրուած և կորսուած է, բայց անաղարտ մնացած է այն խռուչ որ կը պատմէ մեզ այժմ պատմութիւններ: Եւ մինչեւ ցայսօր կատարեալ կը մնայ: Արդ, սեղման գործողութեանց տեսուչը ուզեր էր միայն այս խռոչներէն միայն, առանց վնասելու կեղեւը: Այսպէս ըլլաւ վերոյիշեալ կնոջ մասին: Վրայի կարծրացեալ աճիւնը հնար եղած չափ կարուելով վերցուեցաւ յետոյ, փոքրիկ ճեղքուած մը բացուեցաւ, և այդ ճեղքուածէն ներս Յածուեցաւ յատկապէս պատրաստուած տեսակ մը ծեփի հեղուկ՝ մինչեւ որ բոլոր խռոչը լցուեցաւ: Երբ տակաւ ինչ յետոյ հեղուկ ծեփը կատարելապէս կարծրացաւ, ինքն և իր օգնականք խնամով հանեցին աճիւնի վերջին կեղեւը, և ահա կնոջը կատարեալ կաղապարը յերեւան եկաւ: Յետ տասն եւ ութ դարուց մնացեալ ձեւն ակներեւ կը կենար. — հէք զոհին ճշգրիտ պատճէնը, զոր ինքն իսկ շինած էր երբ ինկաւ ահարկու աւերչին հետ մաքառելով: Նա իւր ձեռքն բռնած էր դրամի պարկ մը և ուրիշ մածարժէք բաներ: Աճապարանօք անցնելով փողոցէն, վազեր և ինկեր էր իւր աջ կողմին վրայ: Իւր բազուկ վեր առնուած և գալարուած էր: Ձեռքը, որոյ կաղապարն ճշդիւ հանուած է, սեղմեալ կը մնայ, և կը Յուի Թէ յուսահատութիւն ցոյց կու տայ: Գալով մարմնոյն՝ ամիսփուած է այն. բայց իւր սրունք, որք կատարելապէս կաղապարեալ են, կը Յուի Թէ ուզեր են կռուիլ ընկճող մահուան հետ: Իւր գլխու զարդերն որոշակի կը տեսնուին: Կը տեսնուի իւր հանդերձներու հիւսուածն իսկ. և յիրաւի տեղ տեղ կտաւին Թելերն փակած են կաղապարին: Նա ունէր երկու արծաթ մատանիներ մատին վրայ, և երեւոյթէն դատելով՝ բաւական բարձր դասու վերաբերող

տիկին մը եղած լինելու է:

Սորա մէջ յաջողելով՝ ուրիշ սպանելոց կաղապարներն ալ հանեցին, կոր մօր մը և աղջկան մը կաղապարը, որք կերեւէր Թէ՝ ի միասին լինկած էին փողոցին մէջ: Մարմինք միմեանց մօտ կը կենային, եւ կերեւէր Թէ աղքատ կարգի կը վերաբերէին: Մայրը, (եթէ մայրն էր) երկաթ մատնի մը ունի իւր մատն, իւր ձախ սրունք վեր քաշուած է՝ կարծես ցաւի ջղաձգութեամբ: Իսկ դեռատի աղջկան մարմնոյն ձեւն այնքան կատարելապէս գծագրուած է որ կարի ոլբագին ազդեցութիւն մը կընէ տեսնողին մասց վրայ: Կը Թուի Թէ հէք աղջիկը ջատ մաքառած չէր իւր կենաց համար: Իւր ձեռքերէն մին կիսով չափ բաց է, որպէս Թէ բան մը բռնած լինէր, Թերեւս բռնած էր զայն քով քովի ինք պատառած էր: Իւր զգեստուց գործուածքը անոնց կարերն իսկ, եւ Թեզանիքն որ կը հատնին մինչեւ դատաւկներն ամբողջովին կրնան տեսնուիլ: Անդ կերեւին նաեւ նոյն իսկ իւր հոլաձափիկ վրայ եղած ասեղնագործութիւնք, և իրօք ամբողջ կաղապարն աղջկան այն վիճակին յորում կը գտնուէր իւր վերջին նուաղման առեն Բրիատոյ եօԹանասունն տարի վերջ: Կը տեսնեմք զմարն նոյն իսկ իւր գործողութեան մէջ: Նա ծածկեր էր գլուխ ղէմք իւր պատմուճանով որպէս զի պահպանուի հեղձուցիչ մոխիրներէն, եւ ինկեր էր երեսին վրայ՝ վազած միջոցին: Այժ մնացած չէր վերատին եղնելու: Բայց իւր դեռատի կեանքը փրկելու ջանացած առեն, բազուկը երկնցուցեր, գլուխը անոր վրայ ձգեր եւ յետոյ մեռեր էր: Հնարիւ եղած է Թէ երկու հազար անձինք կորսուեցան՝ ի Պոմպէի՝ քաղաքը կործանող այս զարհուրելի հրաբխային բորբոքման առեն: Գիտեմք Թէ Հեռանասաց մեծ Ադաբեալը այդ դէպքէն տասներկու տարի յառաջ միայն քանի մը մղոն հեռու այդ վայրէն՝ ցամաքն եղած էր: Զը գիտեմք Թէ արդեօք կամ իր բերնէն եւ կամ ուրիշի մը բերնէն յաւիտենական կենաց խօսքերն լսողներ եղած էին առնոց մէջ: Զեմք կարող նայիլ այն մեծին եւ գաղտնածածուկ ապագային մէջ որ կսպասէր իրենց անդր քան զգերեզմանն: Բայց կրնամք մեզի խրատ առնուլ Տեառն մերոյ ազդարարական խօսքերն եւս առաւել զարհուրելի յեղափոխութեան մը համար: Ինքն կուսուցանէ մեզ Թէ մեր ունեցած արտօնութեանց համեմատութեամբ է մեր պատասխանատուութիւն եւ Թէ որու որ շատ արուած է, ի նմանէ չատ պիտի պահանջուի: Ինքն էր որ Սողոմայ եւ Գոմորայ աղետալից արկածն յիշեցնելով անոնց որք իր խօսքերն կը լսէին, զզուշացուց զանոնք որ մի գուցէ առաւել սոսկալի դատապարտութիւն մը կրեն՝ մերժելով Աւետարանի ձայնն:

ՄԵԾՆ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ

(Շարունակութիւն տես թիւ 113)

Փաղանգը սատրապաժանեալ էր կիսաբաժնոց, պնդոց եւ վաշխից, եւ ունէր կանոնաւոր պաշտօնակալներ: Զուելով առեն, կը բաժնուէր այս իր բաղկացուցիչ մասանց, եւ մերթ ընդ մերթ առեն կը գործէր բաժանմամբ: Պատերազմի գաշտին վրայ բանակին կեդրոնը կը գրաւէր այն, եւ նորա երկու կողմերն կը կենային հեծելազօրաց եւ հետեւակներու խումբերն, որք փաղանգին պինուորներէն առաւել թեթեւազէն էին, եւ որ հետեւաբար կարող էին չարժիլ աւելի թեթեւօրէն եւ երագապէս, եւ հեշտիւ հասցնել պիւրեանց գործողութիւն ալեաք եղած տեղն: Երկու կողմանց այս գործքերն կը կոչուէին բանակին թեւերն: Աղեքսանդր ինքն սովոր էր վարել մէկ թեւին հրամանատարութիւնն եւ Պարմենիոն՝ միւսին, մինչ փաղանգը՝ ծանրապէս

բայց ահեղաբար կը չարժէր մէջաեղէն։

Բանակը, այսպէս տնօրինեալ եւ կազմաւորեալ, յառաջացաւ ղէպ ի դետն։ Լայն եւ ծանծաղ հոսանք մ՚էր այն։ Պարսք ժողովեալ էին անհամար բաղմութեամբ դիմացի եզրին վրայ։ Պատմիչք ոմանք կըսեն թէ հարիւր հազար մարդիկ կային. այլք թէ՝ երկու հարիւր հազար էին, եւ դարձեալ ուրիշներն՝ թէ վեց հարիւր հազար էին։ Ճիշդ թիւն ինչ ալ որ լինի, ոտարակոյս չկայ թէ նոցա թիւն կարի աւելի էր Աղեքսանդրի բանակի թուէն, որ սկզբ է յիշել քառասուն հազարէն նուազ էր։ Գետոյն դիմացի կողմը անձուկ դաշտ մը կար, եղերքին կից, եւ անկէ անդին բլրոյ շարք մը։ Պարսիկ հեծելազօրը դաշտը ծածկած էր. եւ պատրաստ էին յարձակիլ Մակեդոնացւոյ գնդոց վրայ ճիշդ այն պահուն յորում նոքա ջուրէն ելլելով ջանային գետեզրին վրայ կոխել։

Բանակը, ընդ առաջնորդութեամբ Աղեքսանդրի, իջաւ գետն, եւ ջրոյ մէջէն չարժեցաւ դէպ յառաջ։ Նոքա բաղխեցան իւրեանց յարձակող թշնամեաց հետ դիմացի եզրին վրայ։ Ահեղատեսիլ եւ երկարատեւ մաքառումի մը յայնորդեց։ Բայց Աղեքսանդրի բանակին անխռովութիւնն, արիւթիւնն եւ զօրութիւնն տարաւ օրուան յաղթանակը։ Պարսիկք յետս մղուեցան, Յոյնք յաջողեցան ցամաքը ելլել, վերատին կազմաւորուեցան եզերաց վրայ եւ Պարսիկք, տեսնելով որ ամենայն ինչ կորուսեալ է, փախան եւ ցիր ու ցան եղան։ Աղեքսանդր ինքն նշանաւոր եւ չատ գործունեայ մաս մ՚ունեցաւ այս կռուոյն մէջ։ Նա դիւրաւ ճանչցուեցաւ ճակատամարտի դաշտին վրայ իւր զգեստով, եւ սպիտակ վետրով մը զոր կը կրէր իւր սաղաւարտին վրայ։ Ինքզինք ենթարկեց ամենէն մօտալուտ վտանգաց։ Անգամ մը, երբ հեծելազօրաց խումբ մը իր վրայ կը յարձակէր, Պարսիկ հեծելազօր մը իւր սուրը վերցուց հարուած մը իջեցնել նորա գլխոյն։ Աղեքսանդր անմիջապէս վրէժ դիւր սուր նորա մարմնոյն մէջ։ Միեւնոյն պահուն ուրիշ հեծելազօր մը, միւս կողմէն, բարձրացուցեր էր իւր սուրը եւ սլաք սպաննէր զԱղեքսանդր դեռ նա ժամանակ չունեցած դառնալ եւ ինքզինք պաշտպանելու, եթէ իսկոյն օգնութիւն չհասնէր. բայց ճիշդ այդ վայրկենին մէջ երրորդ պատերազմիկ մը, Աղեքսանդրի բարեկամներէն մին, տեսնելով վտանգը, այնպիսի ղարհուրելի հարուած մը իջեցուց երկրորդ յարձակողին ուսոց վրայ՝ որ նորա բազուկը բաժնեց իւր մարմինէն։ Այսպիսի են պատմուած պատմութիւնները։ Սոքա կրնան ճշմարիտ լինել բառապէս եւ լիուլի, կամ կրնան իրապէս պատահած եւ անոնց նմանող պարագայից չափազանցութիւններ լինել, եւ կամ կրնան բոլորովին չինծու լինել։ Մեծ զօրավարք, նման ուրիշ մեծ մարդկան, յաճախ կընդունին չատ մը մեծագործութեանց պատիւն զորս երբեք կատարած չեն. բանաստեղծից եւ պատմաբանից հանճարեւոր գործն է մեծացուցանել, սքնել, մեծ մարդոց գործերն, եւ զայս արուեստ նոյնչափ լաւ հասկցուած էր հին աւուրց մէջ որչափ այժմ։

Այս գործոց պատմութիւնները ընթերցած առեղնիս պարտիմք յիշել նաեւ թէ պատմութեան Յունական կողմն է միայն որ կը լսեմք։ Պարսկական պատմութիւնք երբեք հասած չեն մեզ։

Չիարդ եւ իցէ, Պարսիկ բանակն յաղթուեցաւ, այն ալ աւանից փաղանգին օգնութեանն։ Միայն հեծելազօրք եւ թեթեւազէն զօրքերն կռուեցան։ Այսպիսի դիրքի մը մէջ փաղանգը ոչ կրնար կազմուիլ, ոչ ալ կրնար գործել։ Մարդիկը, այն պահուն երբ ջուրէն ելան, սահմանեցան մագլցելով եզերքը ելլել եւ վազել յարձակելու թշնամւոյ մը վրայ որ կը բաղխանար իրենց վրայ գահավիժելու պատրաստ հեծելազօրաց գունդերէ։

Պարսիկ բանակը յաղթուեցաւ եւ յետս մղուեցաւ։ Աղեքսանդր զանձնք չը հալածեց։ Զգաց թէ չատ ծանր հարուած մը տուաւ։ Պարսից այս պարտու-

թեան լուրը հաղորդ արագութեամբ ամէն ասրածուէր ողջոյն փոքուն Ասիոյ վրայ, եւ ի նպաստ իւր կարի հզօր ներդործութիւն մը ամէն ունենար։ Յաղթութեան վրայ տեղեկութիւն հաղորդեց Յունաստանի. եւ տեղեկութեան հետ ղրկեց նաեւ երեք հարիւր ճեռք պրահ ճակատամարտի դաշտին վրայ ասպանեալ Պարսիկ հեծելազօրներէն առնուած։ Այս պրահներ պիտի կախուէին Պարթենոնի մէջ, որ Աթենա մեծ տաճար մ'էր։ Այսպիսեաւ, Թերեւս, բոլոր Եւրոպիոյ մէջ յարմարագոյն տեղը կը դրուէին ամենէն տեսնուելու համար։

Կրանիքոսի ճակատամարտին մէջ հրամանատար Պարսիկ զօրավարին անունն էր Մեմնոն։ Սա հակառակորդ էր ճակատամարտ մը տալու գաղափարին։ Աղեքսանդր եկած էր յԱսիա առանց ստակի եւ առանց պաշարի։ Վստահ եղած էր որ իւր քանակ պիտի պահուի իւր յաղթանակներով։ Մեմնոն, ուսած, զօրեղապէս սընդեց որ Պարսիկք նահանջեն յարմարար, ասնելով իւրեանց հետ ամեն արժէքաւոր ինչքն, ջնջելով. զամենայն ինչ զոր տեղափոխել հնար չէ, յատկապէս հոգ տանելով որ իրենց հետքը պատշար չթողուն։ Այս կերպիւ կը խորհէր նա Աղեքսանդրի բանակին թիւն նուազեցնել նօթութեան եւ պակասութեան միջոցաւ, եւ յետոյ դիւրին օրս մը ընել գայն։ Սակայն իւր գաղափար ընդունելութիւն չգտաւ միւս հրամանատարաց քով, եւ հետեւանքն եղաւ կրանիքոսի ճակատամարտը։

Աղեքսանդր բանակեցաւ անդ իւր բանակին հանգիստ տալու եւ վիրաւորներն խնամելու համար։ Գնաց տեսնել վիրաւորներն մի առ մի. հարցափորձեց մէն մի դէպքի պարագայներն, եւ ունին դրաւ իւրաքանչիւրին որ կարող էր խօսիլ. մինչ ինքն կը պատմէր անոնց իւր արիածներուն վրայ ճակատամարտի առեն. եւ թէ ինչպէս ընդունած էր գիւր վէրք։ Նոքա այսպէս կարող լինելով անձամբ պատմել իրենց պատմութիւնը իւրեանց զօրավարին, եւ տեսնելով թէ նա ունկն կը դնէր շահագրգռութեամբ եւ հաճոյիւք, հպարտութեամբ եւ խնդութեամբ կը լցուէին, եւ ողջոյն բանակն նախանձայուզութեան բարձրագոյն ոգւոյն կը ներշնչուէր, եւանդեամբ ըղձալով որ ուրիշ առիթ մ'ալ ներկայանայ յորում իւրաքանչիւրն կարող լինի դիմագրաւել վտանգի ու մահուան՝ այսպիսի առաջնորդի մը ծառայութեան մէջ։ Այսպիսի յատկութեանց մէջ է որ Աղեքսանդրի հոգւոյ ճշմարիտ մեծութիւնն կը փայլի։ Պարտ է յիշել թէ բոլոր այս տեսնս քանի եւ մէկ տարին նոր անցուցած էր։ Դեռ նոր եղած էր չափահաս։

Կրանիքոսի մէջ բանակելէն յետոյ Աղեքսանդր դարձաւ դէպ հարաւ. եւ Եգեան ծովու արեւելեան եզերքէ վրայէն չուեց։ Երկիրն ընդհանրապէս անճանաչուր եղաւ նմա առանց ընդդիմութեան։ Իրականապէս պարսկային երկիր չէր կրնար կոչուել այն։ Բնակիչք գլխաւորաբար Յունական սերունդէ էին, եւ մերթ Յունաց մերթ Պարսից իշխանութեանն ենթարկուած էին։ Այս արշաւումով միայն իւրացանչիւր գաւառի դարձադիր պաշտօնեայն էր որ կը վախուէր. Աղեքսանդր յատուկ խնամ տարաւ որպէս զի ժողովուրդը զգայ թէ իրմէ երկընչելու բան չունի։ Թոյլ չէր տար որ պինուորք որ եւ է վնաս հասցունէին. կը պաշտպանէր ամեն անհատական տարաուածք։ Կը դրաւէր միայն բերդաքաղաքներն, եւ անդ գտնուած կառավարական տացուածներն. եւ իւր արշաւումէն յառաջ հաստատուած տուրքերն, օրէնքներն եւ տեսանները նոյն եւ նման կը պահէր։ Հետեւաբար քաղաքներն եւ գաւառներն անճնաւուր կը լինէին նմա երբ կանոնէր անոնցմէ, եւ կարճ ժամանակի մէջ փոքրն Ասիոյ բոլոր Արեւմտեան մասն խաղաղօրէն անճնաւուր եղաւ իւր իշխանութեան։

Իւր յառաջխաղացմանց պատմութիւնն, որպէս կատանդէն մեզ հին պատմաբանք, շատ դանդաղանեալ է այն այլեւ այլ ար-

կածներով եւ պատահարներով որք կարի հետաքրքրաշարժ կ՚ընեն պատմութիւնը, եւ նշանաւոր կերպիւ կը լուսաբանեն Աղեքսանդրի բնաւորութիւնը եւ այն ժամանակայ ոգին։ Մի քանի տեղեայ մէջ Պարսիկք եւ Յոյնք իրարու հետ գժտեալ էին Աղեքսանդրի ժամանումէն յառաջ։ Եփեսոսի մէջ թշնամութիւնն այնքան սաստկացած էր որ տեսակ մը քաղաքային պատերազմ սկսած էր։ Յոյնք ստացած էին գերիշխանութիւնը, եւ կսպառնային ընդ սուրէ հանել բոլոր Պարսիկ բնակիչներն։ Աղեքսանդր իսկոյն միջամտեց պաշտպանել զանոնք, թէպէտ իր թշնամիներն էին նոքա։ Ներողամտութեան եւ ազնուասրտութեան այս գործոյ լուրն բոլոր երկրին վրայ տարածուեցաւ, եւ մեծապէս յաւելցուց Աղեքսանդրի անուան ազդեցութիւնն եւ մարդոց համբոյրն նորա անձին վրայ։

(Շարունակելի)

ՂԱԶԱՐՈՍԻ ՔԱՐԸ

(Շար. Տրամախօսութեան. տես ի թիւ 110)

« Ո՞վ պիտի գլորէ քարը » Մարկ. ԺԶ.3.
Մ. Մագքաղենացի եւ Սողոմէ

ԹՂԹԱԿՑՈՒՆ. Եկ, ազնիւ ընթերցող, որ սովորութիւն ունիս Բիւրակնի մեղմ խոխոջներուն եւ կարկաչաստահ սահանքներուն հանդիստատես լինելու, եկ, խնդրեմ, եթէ կը հաճիս, և եթէ ձանձրոյթ չես զգար, նստիմք քեզ հետ Բիւրակնի գեղազուարճ ափանց վերայ, եւ անոր նազելաքայլ վէտերու ծածանումներով մեր յառուն աչաց՝ և կոհակաւէտ սահանքներով մեր շականջուն ունկան հետաքրքրութեան յագուրդ տալէ ետք, պահիկ մի մեր հայեցուածն դարձընեմք անդրէն այն սեւ քարին, որ խուն ինչ առաջ զետեղեալ էր Բիւրակնի ծաղկազուարճ ափանց մի անկիւնը։ Եւ էր ընդսրմանալ քեզ, ազնիւ բարեկամ, զի հակապատկեր մի չէ համարուած յաստիս, երբ Գեթսեմանիի նարմանազան ծաղկունք հոտեղ և բազմաթոյր՝ ընդգրկեն մի շիրիմ ցրտին մահաշունչ, և յուսածիծաղ ճառագայթներու հետ երեւին այսպէս մահու պակուցանօզական սառերներ։

«Ուստի մի ևս ապաւեմք ըսի Ձեզ, սիրելի ընթերցող, յորժամ Նոր տարւոյ յուսաժպիտ դռներէն ներս մտնելու Ծախծաղից սրտիւք և արտօսրաթոր աչօք զայինք Ձեզ հետ «Շնորհաւոր նոր տարի» մի մաղթելու... և հիմ—Ղազարոսի քարին։ Մինչ այլք խրախասիրտ՝ կուրջ պատեալ ազգականներէ և բարեկամներէ և մատաղերամ հրեշտակափայլ խումբերէ՝ բազոսի նեկտարին վերայ կը շուայլէին շնորհաւորներու խրոխտ աղաղակներ վասն միմեանց բարեբաստիկ կեանաց, ողջագուրելով զմիմեանս և սատանի երգոց և մեղեդեաց պոռոտագոչ որոտումներով Ծնդացնելով կամարներն տանց՝ որք պահ մի սադայէլեան սքժգալի տաճարաց առեր էին կերպարանն, հանդէս Աստուածային սրբավայրաց . և որոց մէջ մատաղ մանկտւոյ երամ մի ջերմեռանդն կը խնկարկէր դիւաց հօրն, մինչ իւրեանց ծնօղք քահանայական պաշտաման ջերմաջերմ մաղթանքներով շնչապատ եւ ուժամատի՝ դիմաւալ կային յանկեան ուրեք, անզգայ սմենեւին իւրեանց սրտի բաբախման։ Այլք կենդանեանց մաղթեցին Շնորհաւոր Նոր տարին՝ մեր մեռելի, այլք կենդանւոյն փառեցան, իսկ մեք դիակի մի՝ ցրտին քան Իպանոիոյ սառներ. Ե՛ք յոյզ մի ունէին մեր սրտեր, Ծախծծն էր նա. Ե՛ք երգ մի ունէին մեր շրթներ, հառաչանքն էր նա, բաբէ, և Ե՛ք ցօղ մի ունէին մեր աչեր, Մեռեալ ծովէն կորզեալ մի քանի կայլակներ էին աղտաղտին՝ ոյք կը ջեռնուին մեր արտեւաններն եւ կը լափէին մեր այտեր։ Այս էր ահա մեր Նոր Տարին, այլոց շնորհաւոր՝ իսկ մեզ յոյժ ահաւոր։

Եւ երբ Ղազարոսի Բարին մի նուիրական այցն ընելով յեաս կը նահանջէինք յուսահատ՝ ըսի Ջեզ, Ազնիւ Ընծեցօղ, «Տարի ս՛ալ սպասեմք.» Մերեւս յիշես, այլ յոյժ տաղտկալի էր ինձ մնալ երկոտասանեակ մի ամաց: Տէրն մեր Յիսուս յերիր աւուր յարեաւ արիւիսիայլ մի մարմնով՝ եւ ես կարծելով Ձէ, եթէ ոչ յերիր աւուր, գէթ յերիր ամսեաւ կը յառնէ մեր Ղազարոն Յողով գերեզմանի մուտս նահմանիւն, ընծացայ ի գերեզման, որպէս ըրին Մարիամ Մագդաղենացին և Յիսուսի սիրելազոյն աշակերտին համանուն մայրն և Սողովմէ, և տեսնելով զի քարն դեռ եւս կը քնանայ Ղազարէի ուսոց վերայ, յեաս ընկրկեցայ յոզուց հանելով հարցնելու Ջեզ Ձէ «Ո՞վ պիտի գլորէ քարն մեր գերեզմանի դռնէն», որպէս հարցին միմեանց յուզեալ սրտիւ. և վշտակիր շրթամբք նոյն տիկնայք փափկասուն, մինչ չեւ էին հասած յայն վայր, զոր Արիմաթացին նուիրած էր Յիսուսի, իբր վերջին յարգանք Նորա սրբազան մարմնոյն, խնդրեմ, հանդարտեցուցէք իմ յուզակիր սիրտն, մեծարոյ Ընծեցօղ, ասացէք ինձ, հո պիտի գլորէ Բարն գերեզմանի դռնէն»:

ԸՆԾԵՑՕՂ. *Հրեայ բամբիշը շուարած այդպէս կը մրմնջէին ապաքէն զճանապարհայն. երբ մօտենալով գերեզմանին ի ներքս նայեցան սակայն, տեսան անդ մի երկնաճեմ Մեկնածու, մի հրեշտակ լուսապիտակ, որ արգահատելով մի քանի փափուկ մահկանացուաց տկարութեան վերայ, կայծակի արագութեամբ հասած էր ի գերեզման քարն վերցնելու: Երկնից զինուորն անզօսնելով հռովմէական դմնեայ ապայներն, մեկուսի ըրաւ քարն, Յափուր էր շիրիմն, և վարշամակք եւեթ հաճած էին մնալ հոն մաքրափայլ, լռին՝ սակայն Հզօր վկայք Քրիստոնէութեան յաղթական վառապանծ ախոյենին յարութեան: Զը դիպեցան Ջեզ, Յղնա-*

կից բարեկամ, այդպիսի լուսանուա որ առ երի Ղազարոսի Բարին, ձեռնտու լինելու Ջեզ մեկուսի առնելու անարդիլ քարն, շարժելով ի գութ Ձեր միայնութեան վերայ երբ այցեցիք նմա:

Թ. Ձունեցայ այդ չնաշխարհիկ բաղդին տիրանալ, ազնիւ Ընծեցօղ, զի չէր մարդ ինձ ակն ունել մի գերմարդկային օժանդակութեան Բարն վերցնելու, քան որում նորա ներքեւ հանգչօղն իսկ չէ գերմարդկային ոք, եւ զի Բաբելոնական երկնահեռ ամբարտակներ եւ Եգիպտական մեծադիր բուրգեր կառուցանելու ատակ եղող մարդկային զօրութիւնք դեռ եւս Յաքուն մնալով ջիղերու և մկանանց մէջ, չեն Յափած իրեանց վերջին ճիգն մեկուսի առնելու այս մեր հեգ հանգուցելոյն վերայ ծանրաբեռնեալ Բարն: Բնութիւն համայն շտեմարան մի է, զիտէք բարեկամ, որոյ անունջ յատակաց մէջ գետեղած է Արարիչն զաղտնեաց անհամար աշխարհներ Յագուն: Տես վերերն, օդեղէն ովկիանոսի սահմանաւոր եզրներէն անդին, տիեզերական անպարագիր ունայնութեան մէջ Յափաւոր արփեների գնտերն. մէն մին այն լուսեղէն աշխարհաց գաղտնեաց քանիծն խորհրդաւոր աշխարհներ կը պարփակեն յինքեանս. եւ նոյն ինքն մեր գունտ, քանի՛ կնճռոտ գաղտնիքներ կը տածէ իւր կոյս արգանդին խաւարտչին նկուղներու մէջ. մեր մայրն, այս Երկրագունտ, որ կը սնուցանէ զմեզ զորավոյր, սակայն ծնողական պատկառուութեամբ մի կը Յագուցանէ իւր գաղտնիքներ իւր որդիներէ, որոց պատկառանօք և վայելուչ ամօթխածութեամբ կը մատչի դարուս անապատ գիտութիւնն բակոել բազմակնճիռն հանգոյցներն և պարզել առաջի աշխարհի: Մարդիկ իրենց մէջ Յաքուն զօրութեան կը դիմեն այդ գաղտնիքներն ի լոյս բերելու համար, եւ ոչ Ձէ լուսաճեմ հրեշտակաց. հանճարոյ Ձեւերուն վերայ յեցած

մերմ յերկնից լուսաւորներն կը սլանան և մերմ կը սուզին ի խորս անդնդոց և ի խորախոր ծալս Երկրագունտին. այս ամեն համբորդութիւններն կը կատարեն, առանց ասկայն գործակից ունենալով հրեղէններէ մին, և առանց փոխ ուզելու նոցա հրեղէն իմացականութեան սրամտիչ Ներն: Չէի ակնկալեր, ուրեմն, ազնիւ ընթերցող, հրեղինաց միոյն օժանդակութեան Ղազարէի Բարին առ ընթեր. անմահներէ աւելի մահացուաց չօժար էր դոյզն գործակցութեան, և ասկայն հակառակ այսմ՝ զոր անդ մի քանի ծերուկ խրտուիլակներ, որք նեխեալ ծովակի մի ջրերէն աւելի հանդարտ կը նաւէին Ղազարոսի քարին վերայ անոյշ: Բարն վերցնելու եկած էին· օրհնել նպատակ, և ասկայն առ անկարողութեան՝ ինքեանք ևս ընկողմանած էին Բարին վերայ հանգոյն Սերովաեան անդամալոյծներու, մ'նալով այլ ումեք, որ լուսաճոգի Ղազարոսի հետ և գինքեանս բառնալով ընկենու կենդանաբոյր աւազանը:

Ց. Գ. ՄԱԼԼԱՐԵԱՆ

(*Մնացեալն յաջորդ թուով*)

ՆԿԱՐԱԳԻՐՔ ԿՐՕՆԻՑ

Կրօնքն է դրութիւն կերպերու, որով կարէ մարդ լինել երջանիկ ներկայ և հանդերձեալ կենաց մէջ, ներգործութեամբ Աստուծոյ՝ որ կերպիւ իւիք յայտնած է գիւր կամս առ այս: Հետեւապէս ոյք չեն ընդունիր անձնաւոր գոյութիւն Աստուծոյ և մարդոյ՝ են անկրօն, որպիսիք են անաստուածք, նիւմականք և համայնաստուածք: Եւ ոյք կընդունին զայն անձնաւորութիւնս և այն յիրերաց անջատ և մշտնջենական՝ են կրօնական դրութիւնք, որք ըստ միջոցաց՝ որով վերահաս կըլլան կամացն Արարչին, կարեն լերիս ջոկիլ: Եւ են Աստուածեան կրօն, որ իձեռն բնութեան կըլլայ հաստ կամացն Աստուծոյ կամ· օրինաց երջանկութեան: Աւանդական կրօնք կը յաւելուն և բանաւոր յայտնութիւնս, որովք ծանուցեր է Աստուած ինչ ինչ զանգիտելիս լոկ ի ձեռն բնութեան: Բրիստոնէութիւն սոցա վերայ կը յաւելու և մարմնաւորութիւն Բանին Աստուծոյ որով կիրականանան ճշմարտութիւնք անբացատրելիք այլով եղանակօք:

Աստուածեանութիւն՝ յարարածոց Արարիչն մակաբերելով կ'գտնէ, Թէ կայ անճնաւոր Լոկ մի անակիզբն և անփոփոխ, որ իւր անհուն զօրութեամբ՝ իմաստութեամբ և բարութեամբ է արարիչ և խնամատար ամենայն արարածոց, յորս յերկրի աստ գերազանց է մարդ և ընդունակ երջանկութեան առաւել քան որք կանն աստ յերկրի: Ուստի մարդ պարտի գործել ըստ օրինաց բնութեան որպէս զի երջանկութիւն վայելէ, յորմէ կզրկուի օրինաց հակառակ գործելով: Ուստի այս դրութեան հետեւողք չեն ունենար կրօնական պաշտամունք, այլ միայն խրատ կամ հրահանգ հնազանդելոյ բնական և բարոյական օրինաց, որոց ամենեցուն, կը գտնէ փորձով, Թէ մարդ հակառակն կ'գործէ առաւել քան զանբանս. և այս ընդդէմ իր ձրից մտաց կամ գերազանցութեանց, զորս չարաչար կ'գործածէ և կ'ըլլայ քան զայլ արարածս ենթակայ Աշուառութեանց, որք կարեն տարածիլ ի սերուդ և յանձին մնալ մշտնջենապէս: Եւ այնու զի չկրնար առջեւն առնուլ այս անհնազանդութեանց, չ'կրնար դարմանտանել Աշուառութեանց, չ'կրնար լուծումն տալ այս իրողութեանց, մանաւանդ չունի պատասխանի գոհացուցիչ փափաքանաց մարդոյ, որ կանձկայ ողորմութիւն գըտնել յԱստուծոյ, այն է չենթարկիլ պատժոց, որք արդիւնք են իր դործոց:

Այս հետաքրքրութիւն նմ Թէ կարօտութիւն կառաջնորդէ զմարդ Աւանդական կրօնից, որք կը վերաբերին ոչ միայն

նախնի և արդի հեթանոսական կրօնից՝ այլ և է նոյն իսկ հրէութիւն, որ ունի իսկական Յայտնութիւն, ուր ընդունելով որ ինչ հաստատեալ են Աստուածեան դրութեամբ, կը յաւելու եւս: Թէ մարդկային սեռն ունի բարոյական ապականութիւն մը, յորմէ զերծ են այլ էակք երկրայինք. Թէ այս ապականութիւն ոչ միայն բնական խանգարում մ'է, այլ մեղք. զի նոքաւ կայ յապաստամբութեան Աստուծոյ, զոր կատէ, Թէպէտ Նա իւր անբաւ ողորմութեամբ ոչ միայն չուզեր որ ոք պատժուի, այլ եւ կը յամեցուներ զարժանի պատիժս, եւ կը գործածէ միջոցներ ալ որ մարդիկ դառնան ի մեղանչականութենէ և Յողութիւն լինի պատժոց ներկայի և ապագայի: Եւ ահա աստի կը ծագին գործածութիւնք միջոցաց կամ կերպերու, որովք մարդիկ կարծեն հաճեցնել զԱստուած որ ներէ մեղաց՝ զէմ աւելի երկայնամտէ մինչեւ ունենայ առիթ փոխարինութեան մեղաց կամ պատժոյ. աստի կը ծագին նաեւ պէսպէս կերպեր ապաշխարութեան կամ սըրբացման մարմնոյ նոյն հոգւոյ: Իսկ իրողութիւնք կը հաւաստեն, Թէ հակառակ այս ամենայն ջանից՝ մարդ ըստ աճել կարողութեան կաճի ի մեղասիրութեան, —կերթայ ի վատթարագոյն վիճակ, որով երբեք չուզեր որ մեղքէ հեռանայ կամ Յողու զայն, որ այնքան հաճոյական է սրտին՝ որքան ըմպելի առատաբուխ արբեցողի: Այսպէս ոչ միայն «Աստուծոյ երկայնմտութիւնը կարհամարհէ» մարդ և ի չարն կ'գործածէ անոր ողորմութիւն (Սղմ, Ծ. Հռվ. Բ), նաեւ կը փնտռէ կերպեր՝ որ առանց մեղքէ զատուելու ազատ մնայ ի պատժոյ ներկայ և ապագայ կենաց:

Մեղասիրական վիճակ և ջանք կը ցուցնեն, ըստ Պղատոնի, Թէ «պէտք է սպասել որ (Աստուածոց) մէկը գայ սովրեցունէ մեզի, Թէ ինչ վարմունք պէտք է ունենանք», որպէս զի ազատիմք ի մեղաց և հաշտիմք ընդ Աստուծոյ. (Յունկիբիադ): Եւ ահա Քրիստոնէութիւն կ'ելնու զայս պիտոյս ցուցնելով Թէ «Աստուածութեան բոլոր լեցունութիւնը կրնակի» յանձին Նազովրեցի Յիսուսի. որ իբր «լոյս փառաց և նկարագիր Էութեան Հօր», որոյ ծոցն էր ի յաւիտենից՝ կրնայնի ի մարմնի ցուցնելու Թէ, «Այնպէս սիրեաց Աստուած զաշխարհ՝ մինչեւ զորդին իւր միածին եաւ, զի ամենայն որ հաւատայ ինա մի կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանս յաւիտենական»: Աստուածորդւոյն մինչ իսկ ի մահ խաչի խոնարհելով ցուցած՝ իրականացուցած այսպիսի գերազանց սէր՝ ի սրտի հաւատացելոց յառաջ կը բերէ գերագոյն սէր առ Աստուած, որոյ փառացն համար կըլլայ պատրաստ տալ և ընել զամենայն յօգուտ մարդկան: Կըլլայ յօժար և ընդունակ նաեւ Հոգւոյն Սրբոյ շնորհաց, որով «վերստին ծնանելով» կը մեռնի վասն հաճոյից մեղաց և կը կենդանանայ սիրոյ սրբութեան, յոր կզարգանայ:

Աստուածեան և Աւանդական կրօնք ժամանակակից են, — մարդոյ պատմութեան հետ կսկսին. այնու զի բանականութիւն զմարդ կը տանի Աստուածեան դրութեան, և սա առ Աւանդականութիւն, որ է կրօն հաստատութեանց՝ որք յաւէտ զզացմանց կը հետեւին քան մտաց: Այլ մտաց հետեւողք են Աստուածեանք, որք չեն հետեւիր այնքան աւանդութեանց և կարծեաց որքան իրենց դատողութեանց և գիտական դիտողութեանց: Ամեն դար և կրօն կամ ազգ ունեցեր է մի և միւս դասու ժողովուրդ խառն: Անհատից մտաց մէջ ալ խառն են երկոքին դրութիւնք, երբ հետեւի բնական բերման կամ հակամիտութեան՝ կըլլայ Աւանդական, երբ հետեւի Վերուս մտաց՝ կըլլայ Աստուածեան: Անհատից և աշխարհի այս վարանմանց կյաջորդէ Քրիստոնէութիւն,

որ կյագեցունէ զմիտս և զսիրտ լիուլի, զի կընծայէ ամեն պիտանի տեղեկութիւնս և իրօք կընէ զմարդ երջանիկ մշտնջենապէս:

Անկրօնն, ըսեմք նիւթականն կամ համայնատուածեան, չը տեսներ հարկաւորութիւն գոյութեան անձնատուր Աստուծոյ, և յիմար կը համարի զաստուածեան, որ կրճանչնայ զՆա և գիւտարելութիւնս նորա: Աստուածեանն եւս չ'տեսներ կարեւորութիւնն Յայտնութեան և նախապաշարեալ կ'համարի Աւանդականն, որ կորդեգրէ զնա: Որպէս և առաջ՝ Բրիատոսի մարմնառութիւն յաւուրց անտի Պօղոսի կերեւի, «Հրէից գայթակղութիւն և Հեթանոսաց յիմարութիւն»: (Ա. Կոր. Ա.): Սակայն նիւթականութիւն ընդունելով իրական աշխարհի գոյութիւն, կուտայ նախադրեալներն, յորմէ Աստուածեան կը հետեւցունէ, Թէ կայ, ուրեմն Աստուած արարիչ և տնօրէն օրինաց նիւթական տիեզերաց: Այնպէս և Աստուածեան դաւանելով Աստուծոյ անբաւ բարութիւն ու մարդոց Թշուառութիւն, կը դրդնէ հիմն որոյ վերայ Աւանդականը կը կառուցանէ իր դրութիւնն Թէ, ուրեմն, տուած ըլլալու է Աստուած Յայտնութիւն մը, որով լաւ եւս կրնայ գիտել մարդ զօրէնս ազատելոյ ի Թշուառութենէ: Նմանապէս և Աւանդական կրօնը հաստատելով Թէ մեղաւէր են մարդիկ և չեն կրնար հատուցումն ընել մեղաց կամ պատժոց, կուտան առիթ որով Բրիատոնեայն կը դիմէ առ մարմնացեալն Աստուած, որ կը դնէ զիւր կեանս ի քաւութիւն մեղաց աշխարհի և «ոյք ընկալանն զնա եան նոցա իշխանութիւն որդիս Աստուծոյ լինիլ, ոյք ոչ յարեանէ՝ ոչ ի կամաց մարմնոյ եւ ոչ ի կամաց առն, այլ յԱստուծոյ ծնանն», եւ եղան Ժառանգակից փառաց Յայտնութեան Որդւոյ նորա: (Յով. Ա.): Այսպէս Անաստուածութենէ կը ծագի Աստուածեան կրօն, յորմէ Աւանդականութիւն, որոյ կատարելագոյնն էր Հրէական տնտեսութիւն: Որ և սա իր վարդապետութեամբ՝ արարողութեամբ և կանխագուշակութեամբ մարգարէից կու տար ակնկալութիւն Բրիատոնէութեան, երբ միայն «երկնից Յայտնութիւն» կը հաստատէր: Այլ Բրիատոս կուգայ իբրեւ «կատարումն օրինաց (ըսէ և բնութեան) և մարգարէից», կը լնու զամենայն կրօնական պիտոյս աշխարհի, որոյ կը մնայ լինիլ հաւատարիմ գործադիր սկզբանց և օրինաց այս հոգեւոր Յայտնութեան:

Հետեւապէս ուրանալ կամ չընդունիլ Բրիատոնէական վարդապետութիւն և զկզբունս նորա՝ չէ զարթ յառաջադիմութեան այլ յետս ընկրկելոյ. չէ նշան զարգացման մտաց՝ այլ խակամտութեան, գէթ ատորնութեան բարուց: Ո՛րպիսի նահանջ կրնայ համարուիլ այն՝ երբ ուրանայ ոք Աստուածաշունչ Գիրքը, և միայն ամբարիակի ի տաճարի բնութեան. հրպիսի ընկրկումն է Յողոսէ զոյս բնական Աստուածգիտութեան և փակիլ ի նիւթական բիրտ բնութեան: Այս յետադիմութիւն կը հաստատուի նաեւ ներգործութեամբ կրօնից ի վերայ կարողութեանց մարդոյ, որ այնքան յառաջացեալ կրնամարուի հրքան զարգացեալ են նորա հոգեկան ձիրք, որք և ունենալու են առիթս կիրառութեանց: Արդ, անկրօնութեան մէջ միայն չտեսներ իմացական անձն ի բնութեան, որոյ զամենայն գործողութիւնս վարէ ըստ իմաստուն խորհրդոց՝ ուղղեալ առ գերագոյն վախճան: Վասնորոյ անկրօնն չունենար առիթ դաստիարակութեան մտաց, որ իր նման իմացական և կատարեալ անձանց գործոցը վրայ խորհելով մեծապէս կը զգածուի: Աստուածեանն, սակայն, կը տեսնէ զայս և կը ներգործուի. կը տեսնէ նաեւ ի բնութեան Յնամոզն յանհունս բարերար, որոյ հաւատալով կազդուի և ինք

լինել բարերար՝ նմանող Նմա: Եւ քան զաս առելի քննի յուսով կլեցուի և կոգեւորի Աւանդականն. որ կը տեսնէ նաեւ Ըէ Աստուած այնչափ ողորմած է և զըՅած, որ չուզեր Ըէ ոք կորսուի, այլ ամենեքին ազատին ի դատապարտուԸենէ: Եւ քննի առաւել եւս քան զաս կը բերկրի Բրիատոնեայ, երբ յանձին Բրիատոսի կը տեսնէ անճառ սէր Աստուծոյ, որ իբրու գՅած Հայր կուզէ վասն որդւոյն կրել զամենայն վիշտ: Այս տեսուԸիւն կը յաւելու և ի մարդն սէր՝ հզօր զօրուԸեամբ, որ և կոգեւորէ զամենայն կարողուԸիւնս մարդոյ: Ըսել է Ըէ անկրօնուԸեան մէջ չիք երբեք առիԸ ներգործուԸեան մտաց: ՅԱստուածեանուԸեան կայ միայն առիԸ հաւատոյ, որով զլիաւոր առարկայն է բարուԸիւն Աստուծոյ: Աւանդական կրօնից մէջ, որպէս և ի ՀրէուԸեան կունենայ ոք նաեւ յոյս կամ վստահուԸիւն ի վերայ ողորմուԸեան Աստուծոյ: Եւ ի ԲրիատոնէուԸեան կունենամք նաեւ սէր առ Աստուած, հետեւապէս և առ արարածս նորա: Ապա ուրեմն ԱստուածեանուԸիւն կը յարմարի երջանկացնել զմարդ հաւատով, ԱւանդականուԸիւն յուսով. բայց ԲրիատոնէուԸիւն սիրով, որ է սկիզբն վայելից մշտնջենական: ԱստուածեանուԸիւն զմարդ կը պատրաստէ հաւատով՝ ընդունել և զյոյս ԱւանդականուԸեան, և երկոքին պատրաստեն ի վայելս սիրոյ ԲրիատոնէուԸեան: Նման կենդանուԸեան որ կը զարգանայ հաւկԸի մէջ, ուր պատրաստի նիւԸերէ կազմէ գործարանս, որոց անդ ոչ կայ նիւԸ և ոչ առիԸ կամ ապարէշ գործածուԸեան, Ըռչնիկն կելնէ հաւկԸէ դուրս, ուր գործածելոյ համար են գործարանք և ուր կրնայ գտնել անուն և գործ պատկան, առ իւր մարմնաւորուԸիւն:— Սրդ, կը կրկնեմք, ոյք կՅողուն ԲրիատոնէուԸեան եՅեր կամ չեն մտներ անդ, ուր կայ սէր լիապատասխ և վայել ազնուական, այսպիսիք կը մնան կամ կը դառնան ի ձոլ յուսոյ ԱւանդականուԸեան, որոյ մէջ եՅէ առաւել ամիԸիսին կը ջնջեն իրենց գործարաններն, իմա կարողուԸիւնս մտաց: Կըլլան յայնժամ սոսկ հաւատով — կենդանուԸեամբ, ապրող՝ սեղմեալ ՅԱստուածեանուԸեան՝ մերձ ի չքուԸիւն կենդանուԸեան — կրօնական զգացմանց:

Այս ամենայն նկարագիրք կրօնից և առնչուԸիւնք ընդ իրեարս՝ կը ցուցնեն զերազանցուԸիւնն քրիատոնէուԸեան առ այլովքն: Այնու զի այս է նոցին կատարեալն ըստ ժամանակի աշխարհի եւ ըստ հաւատկի մարդոյ, որ հաւատով եւ յուսով կըպատրաստուի ի վայելս սրբազան սիրոյ: ԲրիատոնէուԸիւն կը բովանդակէ միջոցներն բնուԸեան, ՅայտնուԸեան և մարդեղուԸեան, ոյք միասնաբար կուսուցանեն զամենայն կանոնս պատկանեալս առ երջանկուԸիւն վեհ և տեւական: ԲրիատոնէուԸիւն, հետեւապէս, կը բովանդակէ լինքեան զամենայն առիԸս գործողուԸեանց ամեն կարողուԸեանց, որով «արդարին ճամբան կը նմանի ծագող լուսոյ որ երԸալով կը լուսաւորի մինչև որ օրն ըլլայ կատարեալ.» — մարդ այժմէն սկսելով կատարելագործել զանձն՝ կերԸայ յերջանկուԸենէ յերջանկուԸիւն, և ի փառաց ի փառս: — Ըստ երկրաբանից՝ երկրագնդի վրայ նախապէս սկսան ապրիլ կենդանիք որք բոլոր բովին կը ստղային նման օձի. դարուց ի դարս կսկսին երեւիլ կենդանիք՝ որոց զլուխներ ըստ տեսակի իւրեանց կը բարձրնայ յերկրէ, զոլորիճակ զորտեբաղեր... երկոտանի կապիկներ, օրանկօԸանք: վերջապէս կերեւի (կատեղծուի մարդը, որ ըստ ամենայնի ուղիղ դիրք ունի, հետեւապէս, կըսեն. է կատարեալագոյնի ի կենդանիս, որ ասկէ կատարելագոյնի ապասելոյ չիք այլ եւս տեղի:

Այսպիսի է և ի պատմութեան կրօնի կամ յԱստուածաբանութեան, զի յաշխարհի և ի մարդն նախ կ՚ակնին ստորին հակամիտութիւնք կրօնի, ապա կըլլայ Աստուածեան... և ի վերջոյ քրիստոնեայ, ուր կը գործածուին ամենայն կարողութիւնք մարդոյ, ուստի այլ եւս չիք պատճառ ոպաեելոյ քան զայն լաւագոյնի:

Այլ Թէ անուանական Քրիստոնեայք ոմանք (Ծոդ ըլլան բազումք), չեն ցուցներ իրենց վրայ զարդիւնս կատարելութեան տրա, այս չէ Թերութիւն կրօնի այլ մարդոյն, որ հաւատարմաբար չգործածեր նորա սկզբունս, որոյ գըլխաւորն է սիրել: Առանց որոյ, կըսէ ինքն քրիստոնէութիւն, «եԹէ զլեզուս մարդկան խօսիցիմ և հրեշտակաց... գիտիցեմ զխորհուրդս ամենայն՝ և զամենայն գիտութիւն... և սէր ոչ ունիցիմ, ոչինչ եմ:» Ա. Կոր. ԺԳ): Եւ զի Քրիստոնէութիւն է անձնական կատարելութիւն որ չ՚փոխադրիր մէկէ ուրիշ, կամ ի ծնողաց յորդիս, կատարելութիւն ներքին որ չեն շինուիր յարդով զարդով՝ ծխիւ եւ արարողութեամբ, չէ անտեղի որ զրկուին նորա ազդեցութիւններէ անոնք որք՝ յոժարութեամբ չեն կամիր զործածել մի ջոցս որդեգրելոյ զնա: Քրիստոնէութիւն ինք կը ցուցնէ, Թէ մեղք՝ վատութիւն՝ ագիտութիւն՝ նախապաշարում և նման Թերութիւնք մարդոյ կանգնին սերունդէ ի սերունդ, եւ դարերու վրայ կը ձգեն իրենց ազդեցութիւն: Եւ ահա այս դժուարութեանց համար պէտք եղաւ ամենազդեցիկ միջոցներու դիմել, պէտք եղաւ որ Բանն Աստուած ինք ի մարմնի երեւի և մեռանի իսկ: Այնպէս զի նոյն իսկ բազում Քրիստոնէից վատնարութիւն՝ ոչ միայն չէ առարկութիւն ընդ դէմ զերազանցութեանն Քրիստոնէութեան, այլ և է հաստատութիւն հիման, որոյ վերայ կը կենան տնօրինութիւնք Հիմնադրի նորա: Եւ եԹէ երբեք աշխարհ, եւ բարեպաշտ քրիստոնեայք իսկ՝ դեռ չեն ընդունակ ճշդիւ զործադրութեան սկզբանց կամ զօրութեանց Քրիստոնէութեան, այս եւս կը ցուցնէ նորա զերազանցութիւնն՝ որ իր լաւագոյն օրհնութիւններն սիրտի հեղու «երբ գիտութեամբ Տեառն լեցուի երկիր»: Այսպէս եղեր են և են ամենայն բնական զօրութիւնք ալ, որք երբ նոր զըտնուեցան, պատահական ՚ինաւոց եղեն պատճառ, որպիսիք են շոգի՝ էլեքդրականութիւն և օդապարիկ: Արդ, մնայ աշխարհի Քրիստոնէութեան հզօր զօրութեան առջեւ խոնարհիլ մինչև որ ժամանակին բաձրանայ, և լաւ ևս տեսնէ նկարագիրս կրօնից:

յԶմիւռնիա Ա. Մ. Ի.

ԱԶԳԱՅԻՆ

Պէշիկ-Թաչի դերեզմանատան խնդիրն այժմ վերջացած է: Վեհ. Սուլթանն իւր հպատակասիրութեամբն չուզելով հաւատարիմ Հայ հպատակաց կրօնական ըզգացմանը դպչել, բաւական համարեցաւ միայն հրաման ընել դերեզմանատան չըրջապատը երկաԹեայ վանդակով պատելու, եւ առանց քարերն ու ոսկորներն տեղափոխելու աւելի հողով ծածկել ու այնպէս ծառեր ու ծաղիկներ անկելով գեղեցիկ պարտէզի վերածելու զայն նուիրական վայր:

— Ամեն. Տ. Յարութիւն Ա. Պատրիարք Հայոց հաստատակամ կը մնդէ իւր հրաժարականին վրայ, նոյն տեսն առանց զանց ընելու Պատրիարքական բարձր պաշտօնին վերաբերեալ պարտաւորութիւններն: Հրաժարելու մասին Նորին Սրբազնութեան մէջ բերած պատճառներն են վատառողջութիւն եւ բաղձանք իւր կենաց մնացած տարիներն բացարձակապէս նուիրելու Երուսաղէմի վանքին Փորձոյն ու Հոգերուն, արդէն նոյն տեղւոյ Պատրիարքութեան պաշտաման ընտրուած եւ կոչուած լինելովն:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԴԱՒ ԸՆԴ ԴԻՄ ՌՈՒՍԻՈՅ ՁԱՐԻՆ

Բեղրատուրկիէն տեղեկութիւն տրուած է Թայմզի [Թ]ի՝ ըստ Լատինացւոց ամսոյն 13ին, ոչնչականք Ջանք մ՚ըրած են, առկից ճիշդ վեց տարի յառաջ կատարած ոճիրներին Աղեքսանդր Բ. կայսեր վրայ՝ նոր յաջորդող ներկայ Ջարին վրայ եւս կրկնելու փորձ մ՚ընել, սակայն բարեբաղդաբար առանց որեւէ յաջողութեան: Դաւադիրք ճշդիւ նոյն հնարքը գաղափարած էին որով սպանեցին նախորդ կայսրն:

Նոյն օրն որ է տարեդարձ Աղեքսանդրը Բ.ի սպանման, Նէվսկի Բերդին եկեղեցւոյն մէջ հանգուցեալին գերեզմանին վրայ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի որուն ներկայ կը գտնուի կայսերական ընտանիքն: Ցետ պաշտամանն երբ Ջարն եւ Ջարինան Բերդէն բաժնուելու վրայ էին, ոստիկանութիւնն հեռաձայնով ծանոյց Բերդին եւ Բերդապահ զօրավարն եւս ծանոյց Նոբին վեհափառութեան [Թ]՝ ծանր կասկածներ տեղի ունեցած են իր երթալուս համբուն ապահովութեանը մասին եւ իրաւեց վնասին վեհափառութիւն փոխել իր ճամբան:

Աւտիկ դաւն: Մինչ Ջարն ու Ջարինան բերդին եկեղեցւոյն մէջ կը գտնուէին ծպտեալ ոստիկանք ամենք կը հետեւէին երկու կասկածելի ուսանողաց որք վեր, վար կը չրջագայէին Մեծ Մարգարեայ ըսուած պողոտային մէջ ուսկից պիտի անցնէր Ջարն վարչաւեան երկաթուղւոյն կայարանը երթալու համար: Կասկածելի ուսանողաց մին իր թեւին տակ մեծ դիրք մ՚ունէր, միւսն ալ պայուսակ մը ունէր ուսէն կախուած: Սոքա դէմ առ դէմ յանկարծ կերթեւեկէին առանց իրարու հետ խօսելու, որոց այս ընթացք ծպտեալ ոստիկանաց ուշադրութիւնը գրաւեց: Անգամ մը երբ այդ ուսանողք սկսան խօսակցիլ, ոստիկանք փութացին ձերբակալել զանոնք: Սակաւք ուշադրութիւն ըրին ձերբակալութեան, զի երկու ուսանողք առանց դիմադրութեան լռիկ հնազանդեցան ոստիկանաց: Երբ հասան քաղաքային պաշտօնատունն եւ կարծեցեալ դիրքն ու պայուսակն վար առնուեցան եւ քննութեան ենթարկուեցան, ոսկրանուն տեսնուեցաւ [Թ] երկուքն ալ դժոխային մեքենաներ էին: Մասնագէտք հաստատեցին [Թ] գործածուած պայթուցիկ նիւթը չատ հեռու տեղուանք տղղեցութիւն ընելու չափ զօրաւոր էր: Բանտարկեալք առջի բերան չուզեցին յայտնել իրենց անունն, եւ չ՚տուին որ եւ է տեղեկութիւն բայց յետոյ յայտնեցին, [Թ] իսկ ոստիկանութիւնն արդէն կը ճանչնար զանոնք եւ տուներնին խուզարկելով ուրիշ չատ պայթուցիկներ ալ գտաւ ինչպէս բազմաթիւ դաւակիցներ ալ ձերբակալեց:

Այս ծանր դէպքէն յառաջ կար նաեւ Սահմանադրականաց կուսակցութիւն մը ի Ռուսիա որոց չատեր ձերբակալուած էին, որոց նկատմամբ հետեւեալն կը կարդանք Թայմզի մէջ:

«Ձերբակալեալ բոլոր սահմանադրականք քաղաքացի միջին դասուն կը վերաբերին, բայց երկուքէն որք են զօրավար մը եւ կոմս մը: Համահոս էին նաեւ կայսերապահ զօրաց երկու սպայք, որք ոստիճանաւորի եղած յառաջ հակաղութեան ենթարկեալ են: Սոցա կամակից քանի մը հարուստ կալուածատէրք յաջողած են մեկնիլ մայրաքաղաքէն՝ դէպի յերեւան ելնելէն յառաջ: Մինչեւ Մարտ 10 ձերբակալութեանց [Թ]ւն 70է աւելի էր: Սահմանադրականաց չարժումը բազմաթիւ ճիւղեր ունէր դաւառաց մէջ, [Թ] ազնուականութեան եւ [Թ] սպայից մէջ վիճակիր Թերթ մը ունէր «Սահմանադրական» անուամբ որ գլխաւորապէս կը հրատարակէր քաղուածներ Սահմանադրական օրինաց եւ քաղաքական տնտեսութեան վրայ ճառող դիրքերէ: Սոքա ունէին նաեւ կանոնագիրներ, որոց համեմատ ընթանալ չանձն կառնուին: Պարտաւոր էին համախմբիլ իրենց

գերագոյն պետին առաջին հրամանին վրայ, եւ անձնուիրաբար գործակից ամեն բանի որով երկրին այժմեան դրութեան տեղ Սահմանադրականութիւն կարենային հաստատել։»

Բեդրասպուրկի եկած նորագոյն տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ սահմանադրականաց եւ ոչնչականաց մէջ տեղ մեծ տարբերութիւն մը կայ։ Բեդրասպուրկի պահապան զօրաց մէջէն 100 է աւելի ոտայք սահմանադրապաշտաց դաշնակցութեան մասնակից են, եւ կառավարութիւնը կը վախնայ բոլոր կասկածելիները ձերբակալելէ, որք յոյժ բազմաթիւ են։ Ըստ Լիվանիք Հերալտի, Վեհ. Սուլթանն հեռագրաւ յայտնած է զիւր խնդակցութիւն Զարին՝ դաւին ի դերեւ ելնելուն համար։ Նոյնպէս ըրած են Վիլհելմ կայսրն, Անգղիոյ թագուհին եւ Ուէյլսի իշխանն իրենց ազգական Ռուսիոյ կայսեր։

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վիլհելմ կայսեր տարեդարձին առթիւ Գերմանական Համալսարանաց 4000ի չափ ուսանողք երեկոյին ջահագնացութիւն մը կազմելով ի պատիւ կայսեր, մեծ ցոյց մ'ըրած են պալատան առջեւ։ Կայսրն ու կայսրուհին երեւցեր են պատշգամին, քանիցս խնամարհութիւն ընելով։ Յետոյ կայսրն իւր առջեւ կանչելով ուսանողաց մէկ քանին, ուրախութիւն յայտնած է զոյգացական երիտասարդութեան հայրենասիրութեանն համար, ըստ որում երկիրը շատ բան կը պահանջէ ուսանողներէն ներկայ պարագայից ծանրութեան պատճառաւ։ Այս օր Պերլինէն հեռագիր մը ծանոյց թէ Վիլհելմ կայսր հիւանդացած է, եւ անկողնոյ կը ծառայէ։

— Հնդկաստանէն հեռագրաւ ծանուցուած է ամսոյս 16 ին թէ՝ Ռուս զօրաց չարժուձեւերուն պատճառաւ, որք կ'ըսպառնան Հէրատի, Աֆղանստանի Էմիրն 10,000 նոր զօրք ղրկեր է անդ։ Եթէ ստուգուելու ըլլայ երեք Ռուս-Աֆղան պատերազմի մը պրոյցն որ այս միջոցին նեռի եղած է լսուգրաց, Աֆղանստանի երկիւղն գլխաւորապէս Հէրատի կողմէ է, եւ կերեւի թէ Էմիրն այսու տեսութեամբ սկսած է ամրացնել զՀէրատ։

— Պուլկարիա։ Լիվանիք Հերալտ կը ծանուցանէ թէ մօտերս Վեհ. Սուլթանին կողմէ Ռուսական դեսպանին չնորհեալ ունկնդրութենէն յետոյ, Բ. Դուռն հեռագրաւ հրահանգ տուած է Բեդրասպուրկի Օսմ. դեսպանին, որպէս զի խընդրէ Ռուս կառավարութենէն երեք ընտրելի ներկայացնել, որոց մէջէն մին կրնան իրենց իշխան ընտրել Պուլկարք։ Այս հրաւէրին պատասխանը մերժողական եկած է։

Ա. Զ. Դ

Բիւթանիոյ Նահանգային ժողովը ըստ իւր Գործադիր ժողովոյ վերջին որոշման պիտի դումարի ի Կոստանդնուպոլիս ըստ Լատ. Մայիս 23, երկ. օր։

Կը հրաւիրուին Արժ. Հովիւք եւ Նուիրակք եկեղեցեաց, ձեռնադրեալ Աւետարանիչք եւ արաօնացեալ Քարոզիչք, որ են օրինաւոր անդամ Նահանգային ժողովոյ։

Ժողովը պիտի սկսի հինգ. ծանուցեալ ժամանակին եւ պիտի տեւէ ութ օր մինչեւ յաջորդ Հինգշաբթին։

Ուստի կը խնդրուի բոլոր պատուաժան Պաշտօնեաներէ եւ Նուիրակներէ որ ջանան ներկայ գտնուիլ որոշեալ ժամանակին։

Ի դիմաց Գործադիր ժողովոյ

Մարտ 28/16 Քարտուղար

Կ. Պոլիս, Ա. Կ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Տէր եւ Տնօրէն
Հ. ՍՏԵՓԱՆ Խ. ԻԹԻԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ.
(ԱՐԱՄԵԱՆ)
Զազմազնըար Յակոբեան խան, Թիւ 13